



УДК [159.98:791.52]:616.89-008.441.44-053.6

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-9\(27\)-663-677](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-9(27)-663-677)

Вінтюк Юрій Володимирович кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри Практичної психології та педагогіки, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, вул. Клепарівська 35, м. Львів, 79000, тел.: (063) 302-00-75, <https://orcid.org/0000-0001-6263-4744>

ФІЛЬМОТЕРАПІЯ В ПРОФІЛАКТИЦІ СУЇЦИДНИХ НАМІРІВ У МОЛОДІЖНМУ СЕРЕДОВИЩІ (на прикладі кінофільму «Вероніка вирішує померти»)

Анотація. У статті розглянуті питання, які стосуються представлення особливостей проведення і можливостей фільмотерапії з навчальною метою, при підготовці фахових психологів, на конкретному прикладі. Зроблений огляд наукових публікацій за даною темою; з'ясовано підходи до використання фільмів у роботі психолога. У ході здійсненого пошуку з'ясовано специфіку застосування фільмотерапії, різного призначення. Огляд публікацій на дану тему підтвердив необхідність наявності певного підходу, який би дозволив з'ясувати, як саме потрібно задіювати відомі теоретичні погляди та відомі способи використання фільмотерапії у навчальному процесі, з демонстрацією фільмів, відібраних за певними вимогами. Здійснено адаптацію виявлених можливостей застосування даного методу терапевтичного впливу в навчальній роботі зі студентами-психологами. Відзначено, що під час проведення практичних занять із майбутніми фаховими психологами доцільно залучати їх до спілкування на різні теми професійного спрямування. Продемонстровано розроблений і застосований раніше підхід до проведення психологічного аналізу ситуацій, який був опрацьований при викладанні дисциплін психологічного спрямування. Для цього здійснений психологічний аналіз художнього кінофільму «Вероніка вирішує померти», який відповідає вимогам фахової підготовки студентів-психологів; передбачено використати його для проведення профілактики суїцидних намірів серед молоді. Показано, що впровадження сучасних перспективних форм навчальної роботи зі студентами є необхідним для розвитку їхньої професійної компетентності, формування конкурентоспроможності, а також подальшої успішної діяльності за обраним фахом. Зроблені висновки з проведеної роботи і заплановані подальші дослідження у даному напрямку.

Ключові слова: підготовка фахових психологів, профілактика суїцидних намірів, фільмотерапія, психологічний аналіз ситуацій, формування професійної компетентності.



Vintyuk Yuriy Volodymyrovych Candidate of Psychological Sciences (Ph. D.), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Practical Psychology and Pedagogy, Lviv State University of Life Safety, Sr. Kleparivska 35, 79000, tel.: (063) 302-00-75, <https://orcid.org/0000-0001-6263-4744>

**FILMOTHERAPY IN PREVENTION
SUICIDAL INTENTIONS IN THE YOUTH ENVIRONMENT
(on the example of the movie "Veronica Decides to Die")**

Abstract. The article deals with issues related to the presentation of the features and possibilities of film therapy for educational purposes, in the training of professional psychologists, using a specific example. A review of scientific publications on this topic was made; approaches to the use of films in the psychologist's work are clarified. In the course of the conducted search, the specifics of the use of film therapy for various purposes were clarified. The review of publications on this topic confirmed the need for a certain approach that would allow us to find out exactly how to use known theoretical views and known ways of using film therapy in the educational process, with the demonstration of films selected according to certain requirements. Adaptation of the identified possibilities of applying this method of therapeutic influence in educational work with psychology students was carried out. It was noted that during practical classes with future professional psychologists, it is advisable to involve them in communication on various topics of professional direction. The previously developed and applied approach to the psychological analysis of situations, which was developed during the teaching of psychological disciplines, is demonstrated. For this purpose, a psychological analysis of the feature film "Veronica Decides to Die" was carried out, which meets the requirements of the professional training of psychology students; it is intended to be used for the prevention of suicidal intentions among young people. It is shown that the introduction of modern promising forms of educational work with students is necessary for the development of their professional competence, the formation of competitiveness, as well as further successful activity in the chosen profession. Conclusions have been drawn from the work carried out and further research in this direction is planned.

Keywords: training of professional psychologists, prevention of suicidal intentions, film therapy, psychological analysis of situations, formation of professional competence.

Постановка проблеми. Розв'язання завдань підготовки фахових психологів у наявних умовах вимагає застосування адекватних методів її



проведення, придатних для реалізації за чинних реалій. До сучасних ефективних методів роботи психолога з клієнтами необхідно віднести і фільмотерапію, яка останнім часом набуває дедалі більшого поширення та визнання серед фахівців. Фільмотерапія – як різновид арт-терапії – належить до сучасних методів психотерапії, придатних для вирішення широкого кола повсякденних завдань психотерапевтичної практики. У даному випадку розглянуто особливості застосування фільмотерапії при підготовці фахових психологів; важливість освоєння як цього, так і інших методів психотерапії зумовлена тим, що в умовах наявності повномасштабних воєнних дій на території нашої держави багато осіб потребують проведення відповідних психотерапевтичних впливів. Необхідність з'ясування доцільності й особливостей освоєння студентами-психологами даного виду терапії зумовлює актуальність даного дослідження.

Мета статті - розглянути особливості та можливості використання фільмотерапії у підготовці майбутніх фахових психологів, з огляду на вимоги їхньої подальшої професійної діяльності, на конкретному прикладі.

Завдання статті:

- здійснити огляд наукових публікацій за даною темою; виявити відомі підходи до проведення фільмотерапії та способи їх реалізації;
- висвітлити особливості здійснення фільмотерапії, з позицій виявлених підходів; виробити раціональний підхід до демонстрації її можливостей студентам-психологам у навчальному процесі;
- провести демонстрацію процесу проведення та можливостей фільмотерапії на основі запропонованого підходу, на конкретному прикладі;
- зробити висновки з проведеної роботи і визначити перспективи подальших досліджень у даному напрямку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Публікацій, в яких розглянуті різні аспекти застосування фільмотерапії, виявлено немало [1 - 18]. При цьому слід відзначити, що для здійснення психотерапії нерідко використовуються фільмотренінги відповідного призначення, оскільки низка з них мають суто психотерапевтичне спрямування. Необхідно відзначити також публікації з психологічного аналізу, який є необхідною складовою роботи з фільмом.

Передусім варто відзначити публікації С. Бутманчук [1; 2], а також І. Власенко та В. Фокіної [5], які містять важливу інформацію з огляду на необхідність вирішення поставлених завдань. Щодо теоретичних питань формування суїцидної поведінки, як і налагодження роботи з профілактики суїцидних намірів у молодіжному середовищі, можна згадати власні публікації на дану тематику [3; 4] і деякі інші. Стосовно теорії і практики

проведення тренінгових занять, у навчальному процесі зокрема, значний інтерес становлять праці І. Ковалю [9], а також М. Ковалю й І. Ковалю [10]. Для розуміння теоретичних основ і особливостей проведення фільмотерапії велике значення має праця С. Красіна, автора методу режисованої фільмотерапії [11]; у ній розглянуто важливі аспекти роботи над фільмом. Варто назвати і публікації Г. Мироненка [12], А. Парасей-Гочер [13], Ю. Чаплінської [14; 15], в яких розкрито низку питань за даною темою. Важливими є також праці Є. Черноїванової [16], Н. Шубнікової [17], та М. Яновського [18]. Заслужують уваги також публікації груп авторів [6 – 8], і деякі інші; виявлена у них інформація використана при організації та проведенні власного дослідження.

Виклад основного матеріалу. Студенти, що навчаються у Львівському державному університеті безпеки життєдіяльності за спеціальністю «Психологія», вивчають дисципліни, які передбачають ознайомлення з сучасними психотерапевтичними підходами. Тому в подальшому викладі розглянуті можливості, які надає фільмотерапія й особливості її проведення.

Передусім необхідно відзначити, що необхідність проведення профілактики суїцидних проявів у молодіжному середовищі зумовлена саме поширенням у ньому відповідних тенденцій. Особливості здійснення такої роботи висвітлені у попередніх публікаціях на дану тематику (див., напр.: [3; 4]); однак у подальшому викладі висвітлено використання нових можливостей для її здійснення. Слід відзначити, що в даному випадку йдеться передусім про демонстрацію особливостей застосування фільмотерапії і її можливостей, для студентів-психологів, із навчальною метою. Це важливо з огляду на необхідність забезпечення їхньої майбутньої професійної діяльності, зокрема, при роботі з особами, у яких спостерігаються суїцидні прояви.

Здійснене дослідження полягало в опрацюванні оптимального підходу до демонстрації можливостей і особливостей проведення фільмотерапії, майбутнім психологам. Навчальна мета заняття передбачала організацію спілкування зі студентами на професійно важливу для них тему, а також презентації підходу до роботи з певним контингентом клієнтів, зокрема тих, кого переслідують суїцидні наміри. Як необхідний навчальний матеріал для демонстрації фільмотерапії, який відповідає завданням їхньої підготовки і повинен зацікавити студентів, була запропонована психологічна драма режисера Емілі Янг «Вероніка вирішує померти» (2009); проведена робота була здійснена під час аудиторних занять.

Мотивувати студентів до роботи над даною темою не довелося, оскільки вони самі виявили зацікавленість нею. Однак все ж на початку



заняття було відзначено перспективність і можливості застосування запропонованого підходу в майбутньому, при роботі за обраним фахом. Значних труднощів не виникло, оскільки на попередніх заняттях студентам вже доводилося брати участь у подібних формах навчальної роботи, зокрема, при опрацюванні відеофрагментів різного змісту, що містили ситуації реального життя, і використовувалися як стимульний матеріал для роботи під час практичних занять.

За вступом слідує основна частина, під час якої здійснено перегляд відібраного для проведення запланованої роботи фільму; під час перегляду студенти повинні виконати запропоновані завдання. Зокрема, перед присутніми на занятті були поставлені запитання, котрі допомагають зрозуміти сутність подій, відтворених у фільмі; а також виявити психологічні особливості головних персонажів і мотиви їхніх вчинків. Робота над фільмом починається з характеристики наявної ситуації та інших обставин, що призвели до подальшого розвитку зображених у фільмі подій. У своєму виступі викладач залучає присутніх до обговорення, а потім керує цим процесом.

Події фільму відбуваються у США, в приватній психіатричній клініці «Вілет» на річці Гудзон, у наш час; тут перебувають головні діючі персонажі фільму. У центрі сюжету фільму перебуває Вероніка, молода жінка, довкола якої розвиваються основні події даної історії. На перший погляд, вона не відрізняється від інших молодих американок, оскільки працює в престижній фірмі, живе в достатку і має все, що необхідно для гідного та повноцінного життя. Проте, на відміну від більшості молодих людей, які задоволені всім, Вероніка не задоволена власним життям, оскільки у ньому немає чогось важливого, саме такого, що сповнювало б його повнотою, сенсом, тобто тим, заради чого варто було б жити. Думки про це постійно гнітять її, намагаючись досягнути успіху у професійній діяльності, вона повністю викладається на роботі, чим доводить себе до стану хронічної депресії. Саме в період кризи життєвого сенсу Вероніка не отримує необхідної підтримки від найближчого соціального оточення, в якому перебуває, і не може сама впоратися з проблемою, яка дедалі більше гнітить її, а тому приймає рішення покінчити життя самогубством. Це відома психологічна проблема, з якою нерідко стикаються у своїй професійній діяльності практичні психологи. Пропозиція пошуку виходу з ситуації, що склалася, під час спільної роботи на занятті містить інтригу, яку належить вирішити, і яка становить виклик для майбутніх фахових психологів, що спонукає їх активно включитися в пошук відповідей на поставлені запитання. Доцільно спочатку запропонувати присутнім на занятті визначити головну проблему твору, а далі розпочати роботу з пошуку можливостей її вирішення.

Головна проблема твору. Проблема, що перебуває в центрі розгляду у фільмі – це конфлікт уявлень про гідне і наповнене сенсом життя з повсякденними реаліями; зіткнення та несумісність сповідуваних молодими людьми життєвих цінностей, наслідком чого є втрата сенсу існування, що призводить до знецінення життя та перетворення його на безпросвітні й безрадісні будні. Ймовірно, раніше Вероніка зовсім не так уявляла собі власне доросле життя, і воно видавалося їй більш привабливим, наповненим і цікавим, аніж те, яке запропонувала їй похмура повсякденність. Однак, після завершення навчання для здобуття бажаної професії та одержання роботи за спеціальністю все виявилось надто далеким від бажаного. Ніби тепер у неї є все, що вона колись бажала отримати, проте життя давно перестало приносити задоволення, стало не просто шаблонним і буденним, а просто нестерпним. Ця проблема розкривається через внутрішній конфлікт Вероніки з реаліями повсякденного життя у сучасному суспільстві, орієнованого на культ споживацтва та сповідання матеріальних цінностей. З подібною проблемою стикаються також інші персонажі фільму, зокрема, пацієнти клініки Марі, Едвард і Клер.

Далі слід обговорити питання: як розуміють найважливіші життєві цінності та шляхи їх досягнення головні персонажі фільму. Розпочати варто з представлення тих осіб, довкола яких розгортається сюжет, а також створення їхніх психологічних портретів, що здійснюється спільними зусиллями.

Вероніка Деклава – молода жінка, 24-х років, донька емігрантів з Любляни в Словенії, які виїхали у США в пошуках кращого життя; працює в фірмі «Фрімен Стенлі», помічником бухгалтера. Ніби маючи все необхідне, до чого прагнуть більшість американців, вона, тим не менше, не задоволена власним життям, оскільки живе так само нецікаво, як і більшість оточуючих людей. Осмислення ситуації, а також відсутність перспектив подолати її, спричинює у Вероніки кризу сенсу існування та неспроможності життєвих цінностей, які сповідують більшість американців.

Доктор Блейк – директор клініки, психіатр, лікуючий лікар Вероніки. Він не покладається лише на призначене Вероніці медикаментозне лікування, а шукає спосіб повернути їй втрачене колись відчуття цінності життя, кожного його дня, кожної прожитої миті. Незважаючи на те, що серед засобів сучасної психіатричної науки таких просто немає, він покладається в пошуку потрібної можливості не на відомі наукові знання, а більше на власний життєвий досвід.

Доктор Томпсон – заступник директора, лікар-психіатр, яка допомагає Блейку в роботі, з Вернікою зокрема: вона бере участь у реалізації задуму



Доктора Блейка повернути їй бажання жити і змогу отримувати втрачену насолоду від життя.

Містер Деклава – батько Вероніки, літній чоловік, емігрант зі Словенії, житель Брукліна, як і його дружина, вважає Вероніку хорошою донькою, розважливою, слухняною і працьовитою, оскільки свого часу вона на прохання батьків обрала саме ту професію, яку вони порадили їй, оскільки, на їхню думку, саме ця діяльність дозволяла надійно забезпечити життя у майбутньому.

Місіс Деклава – мати Вероніки, літня жінка, емігрантка зі Словенії; на відміну від чоловіка вважає, що їм потрібно було повернутися на батьківщину, але чоловік у цьому її не підтримав. Ймовірно, вона краще розуміє Вероніку, проте також впевнена у тому, що для успіху в житті важливіше мати добре оплачувану роботу, аніж улюблене заняття.

Едвард – пацієнт клініки, який перебуває у ній вже кілька років, без помітних результатів. Батьки залишили його тут вже давно, вони один раз щороку відвідують клініку для планової розмови з лікуючим лікарем, проте не погоджуються на його пропозицію забрати Едварда додому.

Клер – пацієнтка клініки, сусідка Вероніки по палаті, яка першою пішла на встановлення контакту з нею, щоб полегшити її адаптацію до перебування в нових умовах. Вона розповідає чимало необхідної для подальшого перебування тут інформації: про інших пацієнтів, чинні порядки в клініці, а також про те, як слід сприймати оточуючу дійсність, щоб змиритися з нею.

Марі – пацієнтка клініки, яка вже давно перебуває у ній, найдовше з усіх пацієнтів. Вона єдина приятелює з Едвардом, опікується ним, хоча, як і він, вже втрачає надію будь-коли покинути цей заклад. Вона надає необхідну Вероніці інформацію про те, де можна дістати необхідні їй «ліки».

Медсестри клініки – належать до персоналу, котрий наглядає за пацієнтами, вони проводять призначені медичні процедури та слідкують за дотриманням режиму дня, поведінкою пацієнтів, як і стежать за своєчасним прийомом ними ліків; від їхніх вчасних дій часто залежить життя людей.

Інші пацієнти клініки – переважно дивакуваті на вигляд і у поведінці, вони не просто виступають фоном для подій, які відбуваються тут із головними персонажами; а створюють специфічне середовище, яке також значною мірою впливає на їхні міркування та поведінку.

З'ясувавши сутність проблеми, довкола якої розгортається сюжет фільму, а також після ознайомлення з характеристиками головних персонажів, можна приступати до наступного етапу роботи над фільмом,

який повинен продемонструвати можливості психотерапії, і виявити здійснюваний нею вплив.

Питання до фільму (і думки студентів, висловлені під час обговорення):

1. *Які ваші враження від перегляду фільму «Вероніка вирішує померти»?* Висловлені студентами міркування з цього приводу виявилися переважно схвальними: більшості з них фільм сподобався. Зокрема, те, що в ньому не тільки правдиво зображено проблему, яку не прийнято визнавати і виносити на обговорення, але й наочно показано можливості її вирішення. Не сподобалися студентам вчинки чи позиція персонажів у певних ситуаціях.

2. *Що ви відчували під час перегляду фільму?* Студенти відзначили, що перегляд фільму супроводжували різні переживання, передусім це були співчуття до участі та вчинків головних персонажів, співпереживання їм при певних поворотах сюжету. Відчували вони також інші емоції: обурення з приводу окремих вчинків, страх за долю персонажів, які сміливо долають труднощі, спрямовані на подолання гнітючого власного стану.

3. *Що зумовлює терапевтичний вплив фільму?* На думку студентів, це процес порятунку пацієнтів клініки, які перебувають у центрі розвитку сюжету фільму, передусім Вероніки і Едварда. З одного боку, втручання персоналу клініки повинно відповідати всім вимогам роботи з клієнтами, а з іншого іноді необхідно використовувати нестандартні підходи, які суперечать цим вимогам.

4. *Які думки викликає перегляд життєвих перепитій головних персонажів?* На думку студентів, життєва ситуація Вероніки не належить до виняткових – навпаки, вона виявилася знайомою присутнім на занятті; проте вона також не належить і до таких, що передбачають негайне втручання. Головна героїня твору могла й далі жити так само, як і тривалий час до цього, при цьому не викликаючи занепокоєння оточуючих чи фахівців; однак вона сама спровокувала підвищену увагу оточуючих до себе, вчинивши спробу суїциду.

5. *Які проблеми намагаються вирішити головні персонажі фільму?* Вероніка намагається вирішити проблему цінності власного життя, наявність сенсу у ньому, як і у всьому, чим займається у повсякденності. Вона не може налагодити життя так, щоб воно сповнилося значимими подіями і приносило задоволення, намагаючись досягнути самореалізації через досягнення успіху в професійній діяльності, вона доводить себе до нервово-психічного виснаження, і не може погодитися з тим, що доведеться й надалі перебувати у такому стані. Однак Вероніка не



знаходить конструктивного вирішення для зміни ситуації, в якій перебуває, тому вирішує, що єдиний можливий спосіб припинити життя, яке давно не приносить задоволення – це вчинити самогубство.

6. *Що характерно для ставлення до життя Вероніки?* З самого початку оповіді про життя Вероніки її стан видається забарвленим у невтішні, темні тони. З першого погляду, вона має все те, що необхідно для більшості людей, щоб мати змогу бути задоволеним життям: власне житло, необхідну освіту, добре оплачувану роботу, а ще батьків, які вболівають за неї... Проте вона вже давно не відчуває повноти життя, живе за інрецією, автоматично виконуючи свої повсякденні обов'язки. Незадоволеність ситуацією перебування, неможливість змінити її за наявних реалій, перевтома від роботи і брак спілкування з близькими людьми, як і відсутність підтримки оточуючих спричиняють у неї затяжну депресію.

7. *Чим зумовлена ситуація Вероніки, яка видалася їй безвихідною?* На думку студентів, у неї немає близьких людей, які могли б за необхідності допомогти у складній ситуації та підтримати її. Оскільки Вероніка з сім'ї емігрантів, то в країні проживання у неї немає ні близьких, ні далеких родичів, крім батьків. Проте і від них вона за наявної ситуації не може отримати необхідну підтримку, оскільки проживає далеко від них, в іншому місті, де знайшла роботу. Очевидно, з цієї ж причини біля неї немає ні друзів дитинства, ні шкільних приятелів чи подруг, тощо. Немає у неї і власної сім'ї чи принаймні близької людини, з ким вона має близькі стосунки з метою створення сім'ї, оскільки, як прийнято у середовищі американської молоді, вона в першу чергу зайнята досягненням успіхів у кар'єрі та здобутті певного становища в суспільстві. Все це призвело до того, що Вероніка опинилася сам на сам зі своїми життєвими проблемами, і не змогла з ними впоратися...

8. *Завдяки чому відбувається зміна ставлення до життя головних персонажів?* На це вплинули кілька чинників, передусім зусилля лікарів і медичного персоналу, які намагаються допомогти Вероніці, зокрема, шляхом проведення необхідного лікування. Іншим чинником, що вплинув на зміну сприйняття нею дійсності, є ситуація в психіатричній клініці, яка видається їй гнітючою, і більш нестерпною, ніж та, в якій вона перебувала у повсякденному житті до поміщення в клініку. Крім цього, її вразили історії інших пацієнтів клініки, про які вона дізнається від сусідки по палаті та інших, з ким їй вдалося познайомитися. І, нарешті, важливим чинником стало неочікуване приязне ставлення іншого пацієнта, Едварда, який звернув на неї увагу, і пробудив потаємні бажання, які довгий час були витіснені у неї в глибини підсвідомості...

9. Як ви оцінюєте терапевтичний вплив фільму? Присутні переважно висловлювалися про терапевтичний вплив зображених подій на персонажів фільму, а не про вплив побаченого і пережитого на їх власну психіку. Проте після прохання розповісти про це студенти починають розповідати і про власні переживання. Вони погодилися з тим, що фільм справляє позитивний вплив, вказує не лише можливості розв'язання «нерозрешимих» життєвих проблем, але і створює позитивний емоційний фон, котрий має тривалу післядію.

10. Як основна ідея фільму? На думку студентів, вона полягає в тому, що людина сама повинна відстоювати свої погляди на життя та сповідувані нею цінності, як і домагатися реалізації власних життєвих намірів і перспектив. Дана сфера духовного життя потребує від кожного наполегливої внутрішньої роботи, постійного розвитку, пошуку відповідей на найважливіші питання нашого буття. А ще про те, що кожен повинен знайти в собі сили, щоб захистити сповідувані цінності та захистити їх.

11. Чому можна навчитися в результаті засвоєння уроків фільму? Фільм дає нагоду ще раз задуматися над власним життям, над тим, що надає йому цінності та сенсу. Як і про те, що ніколи не можна втрачати те, що повинно становити його основу та спрямовувати у життєвих пошуках. А ще про те, що можна й потрібно відновити втрачені орієнтири, знайти в собі сили жити і продовжувати отримувати радість від цього.

Після з'ясування розглянутих питань можна приступати до вирішення інших завдань психологічного аналізу, а саме з'ясування особливостей ставлення до життя головних персонажів фільму. Відповідно до цього починаються виступи студентів, які висловлюються з приводу впливу на них побаченого, а також власні міркування щодо вирішення терапевтичних завдань. При цьому слухачі максимально задіюють здобуті раніше знання з різних предметів, пропонують нові можливі рішення тощо. В процесі та після виступів відбувається також їхнє обговорення, в результаті якого генерується нове, спільне знання, тобто задіюється групове мислення, спрямоване на освоєння матеріалу навчального заняття. Варто також вислухати думки студентів із приводу впливу на них не лише побаченого під час перегляду, але і почутого під час обговорення, як і про можливості освоєння та використання фільмотерапії у їхній подальшій діяльності за обраних фахом; деякі з них наведено далі.

Історія Вероніки. Вона не належала до тих, хто поділяє та сповідує цінності й устої, яких дотримується переважна більшість сучасного цивілізованого суспільства. Вероніка не погоджується прожити своє життя так, як до цього прагне широкий загал. Навчаючись у школі, вона



займалася музикою, робила успіхи у грі на фортепіано, отримала диплом Джульєррдської мистецької школи. Проте батьки відрадили її від подальшого вивчення музики, оскільки хотіли, щоб вона здобула професію, яка б дозволила отримати добре оплачувану роботу. Працюючи в солідній фінансовій фірмі, помічником бухгалтера, Вероніка не отримує задоволення ні від роботи, ні від життя загалом... Вчинок Вероніки – це протест проти «непогрішмих» устоїв «божевільного» суспільства, яке кожного, хто не визнає його схиблені устої і нав'язані матеріальні цінності, вважає божевільним.

Приватна психіатрична клініка «Вілет». До клініки потрапляють ті, хто не витримує умов життя в сучасному високорозвиненому та ніби благополучному суспільстві. «Нормальне» суспільство вважає таких «божевільними» й ізолює у подібних закладах, доти, доки вони не погодяться стати такими ж, як всі. Саме такий стан речей відображає притча, яку переповідають новачкам клініки «Вілет» пацієнти з досвідом; суть якої зводиться до наступного: щоб нормально почуватися серед схиблених, потрібно самому стати схибленим. Проте Вероніка не вважає себе божевільною і не погоджується стати такою, як всі, навіть при тому, що це дасть змогу їй покинути стіни лікарні, яка для неї фактично є в'язницею.

Зміна ставлення до життя головних персонажів. Коли життєва криза Вероніки не припиняється згідно з її задумом, вона продовжує спроби вчинити самогубство. Проте згодом, у першу чергу внаслідок зусиль лікарів клініки, доктора Блейка і доктора Томпсон, її стан поступово нормалізується; завдяки тому, що їхні зусилля спрямовані на повернення їй жаги до життя. Під їхнім впливом до Вероніки поступово повертається бажання жити, важливу роль у цьому відіграє також інший пацієнт клініки, Едвард, який також повільно починає одужувати, оскільки і у нього відбувається зміна ставлення до життя.

Головний конфлікт фільму зображено як протистояння між діючими устоями і справжніми цінностями людського життя, які постійно стикаються одні з одними у повсякденності. Це протиріччя між буденністю, тобто простим біологічним існуванням і сповненим змісту життям, що потребує постійних духовних зусиль від кожного; однак тільки воно має свою справжню цінність, і заслуговує зусиль задля того, щоб його прожити.

Чого можна навчитися при перегляді фільму? Як відзначалося, даний фільм було обрано як навчальний матеріал для залучення студентів-психологів до спілкування на професійно важливу для них тему, а саме: проведення профілактики суїцидних проявів у молодіжному середовищі.

З огляду на це варто розглянути приклад успішного повернення волі до життя у персонажів психіатричної клініки, котрі потрапили сюди через її втрату. Довкола виявлення та розгляду таких можливостей зосередилася робота над фільмом. Відповідно, обговорювалися також інші питання, які заслуговують уваги, як от: *Чому виникають подібні ситуації у реальному повсякденному житті? Чи доводилося вам помічати тривожні тенденції у поведінці оточуючих? Як слід діяти в подібних ситуаціях? Чому люди переважно не можуть впоратися з подібними труднощами самостійно? Як можна повернути цим людям бажання жити?*

На завершення роботи з фільмом необхідно здійснити підбиття підсумків, формулювання висновків, до яких прийшли присутні на занятті в результаті спільної роботи; саме здобуте знання є головним результатом проведення фільмотерапії з навчальною метою. Як і раніше, передбачено, що головні завдання студенти повинні вирішити самостійно, а викладач у даному випадку виступає лише ведучим, котрий спрямовує роботу в бажаному напрямку, веде групу до поставленої мети заняття, а також за потреби надає необхідну допомогу.

Висновки.

1. Проведений огляд публікацій за обраною темою дозволяє констатувати, що в працях вітчизняних науковців наявні необхідні напрацювання для її різнобічного висвітлення; проте виявлена інформація не дозволяє обґрунтувати та здійснити на практиці презентацію можливостей і особливостей фільмотерапії з навчальною метою при організації профілактичної роботи з подолання суїцидних проявів у молодіжному середовищі.

2. Застосування апробованого підходу до використання фільмотерапії з навчальною метою під час аудиторних занять для демонстрації можливостей проведення профілактичної роботи з подолання суїцидних намірів у молодіжному середовищі значно полегшує процес освоєння даного виду діяльності студентами-психологами, що може бути використано у їхній подальшій професійній діяльності за обраним фахом.

3. Використання фільмотерапії під час навчальних занять при підготовці студентів-психологів до здійснення профілактичної роботи з подолання суїцидних проявів у молодіжному середовищі створює передумови для освоєння ними даного напрямку психотерапії, чим сприяє розвитку їхніх професійних можливостей, як і формуванню їхньої професійної компетентності.

У подальшому заплановано продовжити роботу з впровадження фільмотерапії у навчальний процес для підготовки фахових психологів.



Література:

1. Бутманчук С. В. Кінотерапія та кінотренінг або кіно замість ліків (інтерактивний метод роботи практичного психолога). URL: <https://naurok.com.ua/kinotrening-yak-odin-z-interaktivnih-metodiv-roboti-psihologa-z-batkami-pedagogami-ta-pidlitkami-107181.html>
2. Бутманчук С. В. Кінотерапія як інтерактивний метод роботи практичного психолога. Збірник тренінгових занять для учнів, батьків, педагогів. URL: <https://naurok.com.ua/kinotrening-yak-interaktivniy-metod-roboti-praktichnogo-psihologa-zbirnik-treningovih-zanyat-dlya-uchniv-batkiv-pedagogiv-107192.html>
3. Вінтюк Ю. В. Соціальна і особистісна зумовленість суїцидів молоді в сучасному суспільстві // Соціогуманітарні проблеми людини. 2012. № 6. С. 214-224.
4. Вінтюк Ю. В. Технологія подолання суїцидальних схильностей у молоді // Феномен людини. Здоровий спосіб життя. 2015. Вип. 36 (102). С. 14-19.
5. Власенко І. А., Фокіна В. А. Кінотренінг як практика успішної комунікації особистості // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки. 2019. Вип. 1. С. 101-106.
6. Кіноаналіз: як краще пізнати себе через спостереження за героями фільму. URL: <https://ucu.edu.ua/news/kinoanaliz-yak-krashhe-piznaty-sebe-cherez-sposterezhennya-zageroyamy-filmu/>
7. Кінотренінг в організації. URL: <http://um.co.ua/2/2-5/2-53990.html>
8. Кінотерапія. Режисована фільмотерапія. URL: <https://cinematherapy.org/uk/zagalne-ponyattya-pro-kinoterapiyu-filmoterapiyu>
9. Коваль І. С. Тренінг психологічної готовності майбутніх рятувальників до діяльності в екстремальних умовах : посібник. Львів : ЛДУ БЖД, 2016. 160 с.
10. Коваль М. С., Коваль І. С. Професійно-психологічний супровід рятувальників в умовах ризику: навчально-методичний посібник з організації та проведення тренінгу. Львів : ЛДУ БЖД, 2022. 252 с.
11. Красін С. А. Вступ до режисованої фільмотерапії. Зцілення за допомогою кіно. URL: <https://cinematherapy.org/wp-content/uploads/2023/12>
12. Мироненко Г. В. Кінотренінг: ресурс особистісного розвитку. URL: <http://mediaosvita.org.ua/book/kinotrening-resurs-osobystisnogo-ro/>
13. Парасей-Гочер А. О. Кінотренінг як метод духовного зростання підлітків-вихованців інтернатних закладів // Теорія і практика сучасної психології. № 2. 2018. С. 163-167.
14. Чаплінська Ю. С. Використання різних підходів фільмоаналізу у практичній роботі психолога. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/716390/2.pdf>
15. Чаплінська Ю. С. Особливості фільмоаналізу у груповій роботі. URL: <https://mediaosvita.org.ua/wp-content/uploads/2018/08>
16. Черноіванова Є. В. Кінотренінг у розвитку професійної суб'єктивності студентів-психологів. URL: http://psih.pp.ua/03136_.html
17. Шубнікова Н. Кінотренінг на тему «Перезавантаження свого життя». URL: <https://kourier.in.ua/2163-knotrenng-na-temu-perezavantazhennya-svogo-zhittya.html>
18. Яновський М. І. Механізми психологічного впливу кінематографічного відеоряду на глядача: дис. ... канд. психол. наук. Харк. нац. пед ун-т ім В. Н. Каразіна. Х., 2005. 290 с.

References:

1. Butmanchuk S. V. *Kinoterapiya ta kinotrening abo kino zamist likiv (interaktyvnyj metod roboty praktychnogo spyxologa) [Film therapy and film training or film instead of drugs (interactive method of work of a practical psychologist)]*. URL: <https://naurok.com.ua/kinotrening-yak-odin-z-interaktivnih-metodiv-roboti-psihologa-z-batkami-pedagogami-ta-pidlitkami-107181.html> [in Ukrainian].
2. Butmanchuk S. V. *Kinotrenig yak interaktyvnyj metod roboty praktychnogo psyxologa. Zbirnyk treningovyx zanyat dlya uchniv, batkiv, pedagogiv [Film training as an interactive method of work of a practical psychologist. Collection of training classes for students, parents, teachers]*. URL: <https://naurok.com.ua/kinotrening-yak-interaktyvnyj-metod-roboti-praktychnogo-psihologa-zbirnyk-treningovyh-zanyat-dlya-uchniv-batkiv-pedagogiv-107192.html> [in Ukrainian].
3. Vintiuk Yu. V. *Sotsialna i osobystisna zumovlenist suitsydiv molodi v suchasnomu suspilstvi [Social and personal conditioning of youth suicides in modern society] // Sotsiohumanitarni problemy liudyny. 2012. № 6. S. 214-224.* [in Ukrainian].
4. Vintiuk Yu. V. *Tekhnolohiia podolannia suitsydalnykh skhynosti u molodi [Technology for overcoming suicidal tendencies in young people] // Fenomen liudyny. Zdorovyi sposib zhyttia. 2015. Vyp. 36 (102). S. 14-19.* [in Ukrainian].
5. Vlasenko I. A., Fokina V. A. (2019). *Kinotrening yak praktyka uspishnoyi komunikaciyi osobystosti [Film training as a practice of successful personal communication] // Naukovyj visnyk Chersonskogo derzhavnogo universytetu. Seriya: Psychologichni nauky. Vyp. 1. S. 101-106.* [in Ukrainian].
6. *Kinoanaliz: yak krashhe piznaty sebe cherez sposterezhennya za geroyamy filmu [Film analysis: how to get to know yourself better by observing the characters of the film]*. URL: <https://ucu.edu.ua/news/kinoanaliz-yak-krashhe-piznaty-sebe-cherez-sposterezhennya-za-geroyamy-filmu/> [in Ukrainian].
7. *Kinotrenig v organizaciyi [Film training in the organization]*. URL: <http://um.co.ua/2/2-5/2-53990.html> [in Ukrainian].
8. *Kinoterapiia. Rezhysovana filmoterapiia [Kinotherapy. Directed film therapy]* URL: <https://cinematherapy.org/uk/zagalne-ponyattya-pro-kinoterapiyu-filmoterapiyu> [in Ukrainian].
9. Koval I. S. *Treninh psykholohichnoi hotovnosti maibutnykh riatuvalnykiv do diialnosti v ekstremalnykh umovakh [Training of psychological readiness of future rescuers for activities in extreme conditions] : posibnyk. Lviv : LDU BZhD, 2016. 160 s.* [in Ukrainian].
10. Koval M. S., Koval I. S. *Profesiino-psykholohichni suprovid riatuvalnykiv v umovakh ryzyku [Professional and psychological support of rescuers in conditions of risk]: navchalno-metodychnyi posibnyk z orhanizatsii ta provedennia treninhu. Lviv : LDU BZhD, 2022. 252 s.* [in Ukrainian].
11. Krasin S. A. *Vstup do rezhysovanoi filmoterapii. Ztsilennia za dopomohoiu kino [Introduction to directed film therapy. Healing through cinema]*. URL: <https://cinematherapy.org/wp-content/uploads/2023/12> [in Ukrainian].
12. Myronenko G. V. *Kinotrenig: resur osobystisnogo rozvytku [Film training: a resource for personal development]*. URL: <http://mediaosvita.org.ua/book/kinotrening-resurs-osobystisnogo-ro/> [in Ukrainian].
13. Parasyej-Gocher A. O. (2018). *Kinotrenig yak metod duxovnogo zrostannya pidlitkiv – vyhovateliv internatnykh zakladiv [Film training as a method of spiritual growth of teenagers - educators of residential institutions] // Teoriya i praktyka suchasnoyi psykholohiyi. # 2. S. 163-167.* [in Ukrainian].



14. Chaplinska Yu. S. Vykorystannia riznykh pidkhodiv filmoanalizu u praktychnii roboti psykholoha [*The use of different film analysis approaches in the practical work of a psychologist*]. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/716390/2.pdf> [in Ukrainian].

15. Chaplinska Yu. S. Osoblyvosti filmoanalizu u hrupovii roboti [*Peculiarities of film analysis in group work*]. URL: <https://mediaosvita.org.ua/wp-content/uploads/2018/08> [in Ukrainian].

16. Chernoiwanova Ye. V. Kinotrenig u rozvytku profesijnoyi sub'yekty`vnosti studentiv-psykholoiv [*Film training in the development of professional subjectivity of psychology students*]. URL: http://psih.pp.ua/03136_.html [in Ukrainian].

17. Shubnikova N. Kinotrenig na temu «Perezavantazhennya svogo zhyttya» [*Film exercise on the topic "Rebooting your life"*]. URL: <https://kourier.in.ua/2163-knotrenng-na-temu-perezavantazhennya-svogo-zhittyia.html> [in Ukrainian].

18. Yanovs`kyj M. I. (2005). Mexanizmy psykologichnogo vplyvu kinematografichnogo videoryadu na glyadacha [*Mechanisms of the psychological impact of a cinematographic video series on the viewer*]: dys. ... kand. psyhol. nauk. Khark. nacz. ped un-t im V. N. Karazina. Kharkiv. 290 s. [in Ukrainian].